

Vrednovanje učenika, nastavnika i škola

Radni materijal 5: Vrednovanje učenika – uticaj vrednovanja na samospoznaju

Vrednovanje u školovanju široko je otvoreno polje. Ne utiče samo na vidljive eksplicitne kategorije poput učenikovih kvalifikacija, njegovog položaja u društvu na osnovu ocjena, i akademske karijere kao rezultat istih, već djeluje i na ostale aspekte unutar samog pojedinca kao što su slika o samom sebi, samopoštovanje i opšta spoznaja o vlastitim kompetencijama i sposobnostima. Škola igra veliku ulogu u spoznavanju vlastitih kompetencija, a njen neposredni uticaj zavisi od načina vrednovanja koji se odabere i sprovodi.

Društveni kriterijum

Zbog društvenog konteksta unutar kojeg se učenje u školi odvija, upotreba društvenog kriterijuma kao mjerila uspjeha može pružiti neophodne informacije o kompetencijama učenika u poređenju s ostatkom razreda. Procjene kompetencija iz komparativne društvene perspektive imaju snažan uticaj na stvaranju slike o samom sebi i samospoznaju učenika.

Individualni kriterijum

Upotreba individualnog kriterijuma podrazumijeva međusobno upoređivanje intraindividualnih razlika. Koja je razlika između sadašnjih učenikovih postignuća u obrazovanju za demokratiju i ljudska prava i onih prošlog mjeseca? U ovom slučaju koristi se privremeno poređenje. Mlađi učenici skloniji su tom kriterijumu kao sredstvu provjeravanja. Bilježi se količina “dodatne vrijednosti” tokom određenog vremenskog perioda, što učeniku omogućava dobijanje povratnih informacija o rasponu vlastitih postignuća, kao i povećavanju ili smanjivanju istog. Uspjeh jednog učenika ne upoređuje se s uspjehom ostalih. U fokusu je napredovanje. Ovaj način vrednovanja odgovara neformalnim procesima učenja koji se odvijaju i van školskih granica, gdje učenik autonomno procjenjuje vlastite kompetencije.

Objektivni kriterijum

Akademsko postignuće upoređuje se s ciljem učenja; individualni napredak sa realno ostvarivim ciljevima. Ovaj način vrednovanja predstavlja normu zasnovanu na postignutim ciljevima i informiše o pristupu cilju koji je definisan kao savršeno postignuće. Upoređivanje uspjeha pojedinog učenika s napretkom ostalih ovdje nije od značaja. Testovi su usmjereni prema jasno utvrđenim ciljevima i mjere postignuće u odnosu na određenu karakteristiku koju je odredio nastavnik. To takođe znači da nastavnik mora da postavi i predstavi ciljeve kojima učenici u svojim postignućima moraju težiti. Upravo se zbog toga, postignuća jednog učenika neće upoređivati s onima ostalih. Razna istraživanja na ovom području pokazala su da društveni procesi upoređivanja između učenika započinju tek kad u vrednovanju ne postoji objektivni kriterijum.

Koji su rezultati ove rasprave? Ako nastavnik želi da ojača sliku i samospoznaju svojih učenika, procjenjivanje bi trebalo da slijedi objektivni kriterijum. Ciljevi koje je nastavnik odredio moraju biti jasni i dobro objašnjeni učenicima.